

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาภาษาเก่าของไทย หรือการศึกษาภาษาไทยในเชิงประวัตินั้น ในเมืองไทยมีผู้สนใจศึกษาอยู่มาก แต่ส่วนใหญ่เน้นหนักไปในด้านการสันนิษฐานความหมายของคำที่มีอยู่ในหนังสือเก่า และมีความมุ่งหมายเพื่อจะเข้าใจวัฒนธรรมของไทยแต่โบราณเสียมากกว่าจะเป็นการศึกษาภาษาโดยตรง จึงเท่ากับใช้ความรู้ทางภาษาเพื่อเข้าใจสิ่งที่มีใช้ภาษามากกว่าเพื่อเข้าใจภาษา อีกประการหนึ่ง ท่านผู้สนใจศึกษาภาษาเก่าบางท่านมักอ้างว่าหนังสือเล่มนั้น เล่มนี้ แต่งในสมัยนั้นสมัยนี้ ราวกับมีเครื่องวัดที่สามารถกำหนดอายุหนังสือได้อย่างแน่นอน ท่านเหล่านั้นอาจคุ้นเคยกับลักษณะของภาษาในสมัยต่าง ๆ ดังกล่าว แต่ท่านมิได้อธิบายลักษณะของภาษาดังกล่าวไว้ให้ผู้อื่นได้เห็นอย่างชัดเจน ฉะนั้น การตัดสินสมัยของหนังสือของท่านจึงไม่ช่วยให้ นักศึกษาสามารถตัดสินสมัยของหนังสืออื่น ๆ ได้ว่า แต่งในสมัยใด เนื่องจากผู้เขียนเชื่อว่าผู้ที่เชี่ยวชาญในภาษาจริง ๆ ย่อมรู้ว่าท่านเองเขียน¹ อย่างไรเป็นลักษณะพิเศษของภาษาสมัยใด เหมือนเราจำท่านเองเขียนหรือสำนวนแต่งของนักประพันธ์ที่เราชอบได้ การที่จะบอกว่าหนังสือเล่มหนึ่งเล่มใด ใครเป็นผู้แต่งก็ต้องบอกลักษณะเฉพาะซึ่งปรากฏในหนังสือเล่มนั้นได้ ในการศึกษาภาษาเชิงประวัตินี้ก็อาจพิจารณาได้โดยนัยเดียวกัน คือ ก่อนที่จะบอกได้ว่าเป็นภาษาสมัยใด จะต้องชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะของภาษาสมัยนั้น และลักษณะที่จะทำให้ภาษาแต่ละสมัยผิดแผกแตกต่างกัน อาจเป็นลักษณะของหน่วยเสียง หน่วยคำ คำ สำนวน ตลอดจนลักษณะการลำดับคำในประโยค และโวหารต่าง ๆ

¹ ท่านเองเขียน ในวิทยานิพนธ์นี้หมายถึงถึงลักษณะรวมของการใช้ภาษา ได้แก่การใช้คำสำนวน ตลอดจนความรู้สึกที่แสดงออกในเรื่องที่เขียน กระจายละเอียดในบทที่ 7.

ในปัจจุบันนี้ ผู้ที่ศึกษาภาษาไทยโดยนัยนี้เป็นบุคคลแรกคือ นางสาววัลยา วิมุฑะลพ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ ส่วนวลและลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์" ผู้เขียนสนใจในงานค้นคว้าวิจัยดังกล่าวเป็นอันมาก จึงพยายามศึกษาคุณควาลักษณะของภาษาไทยในสมัยอยุธยาสืบต่อขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง

ขอบเขตของการวิจัย

ปัญหาที่ผู้เขียนมุ่งค้นคว้าวิจัย คือ การใช้ภาษาร้อยแก้วในสมัยอยุธยาซึ่งมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาการใช้ภาษาร้อยแก้วในสมัยอยุธยา กล่าวคือ เน้นหนักในด้านการใช้ภาษามากกว่าหลักภาษา ในด้านหลักภาษาจะกล่าวถึงเฉพาะเรื่องหมวดคำ¹ และการสร้างคำเท่านั้น ส่วนเรื่องอื่นเช่น อักษรวิธีและระบบเสียงจะไม่กล่าวถึงเลย เพราะมีส่วนสัมพันธ์กับการใช้ภาษาน้อยและมีข้อมูลไม่เพียงพอ
2. การแบ่งสมัยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้แตกต่างกับของนางสาววัลยา วิมุฑะลพ คือ ถือว่าสมัยอยุธยานั้นเริ่มตั้งแต่ตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีจนถึงรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การวิจัยในวิทยานิพนธ์สองเล่มนี้จึงคาบเกี่ยวกันอยู่ แต่ก็มีประโยชน์เกื้อกูลแก่กัน กล่าวคืองานวิจัยของนางสาววัลยา วิมุฑะลพ ช่วยให้ผู้เขียนเห็นความแตกต่างระหว่างภาษาสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงสมัยรัชกาลที่ 3 กับภาษาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาได้ชัดเจน อันเป็นแนวทางในการแบ่งสมัยของภาษาไทยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ การวิจัยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ก็จะช่วยให้เห็นชัดขึ้นว่าภาษาไทยสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงสมัยรัชกาลที่ 3 นั้น

¹ หมวดคำในวิทยานิพนธ์นี้แบ่งตามวิธีแบ่งหมวดคำใน Vichin Panupong, Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai, (Bangkok: Siam Society, 1970), pp. 120-76.

มีลักษณะน่าจะเป็นภาษาสมัยอยุธยา มากกว่าเป็นภาษาสมัยรัตนโกสินทร์ เหตุผลโดยพิสดารจะได้อธิบายในบทความต่อไป

3. ลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเอกสารของทางราชการ เช่น จดหมายต่าง ๆ จดหมายเหตุ กฎหมาย พระตำราเอกสารทางการค้า เป็นต้น จึงนับได้ว่าเป็นภาษาเขียนมาตรฐานทั้งสิ้น ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนมิได้รวมหนังสือร้อยแก้วที่เป็นวรรณคดีสองเรื่อง คือ สามก๊ก และ ราชชาธิราช ไวกวย เพราะเห็นว่าเป็นหนังสือประเภทวรรณคดีและเป็นหนังสือแปล ภาษาที่ใช้อาจไม่ตรงกับภาษาเขียนที่ใช้กันเป็นสามัญ

4. วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะกล่าวถึงลักษณะการใช้ภาษาที่ปรากฏในสมัยอยุธยาในคำอ่านของเขียน คือ เรื่อง คำ สำนวน ลำดับของคำ และโวหาร โดยนำมาเปรียบเทียบกับภาษาร้อยแก้วสมัยปัจจุบัน คือ ภาษาที่ผู้เขียนวิทยานิพนธ์และคนรุ่นเดียวกันใช้เป็นภาษาเขียน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

การวิจัยนี้ จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการใช้ภาษาร้อยแก้วสมัยอยุธยา ช่วยให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางภาษาของภาษาไทยสมัยอยุธยา และข้อแตกต่างระหว่างภาษาไทยสมัยอยุธยากับภาษาไทยสมัยปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหนังสือเก่าว่าเป็นหนังสือสมัยอยุธยาหรือไม่ และจะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาภาษาเชิงประวัติควย

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัยแบ่งเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นของสมัยอยุธยา ส่วนใหญ่ ได้แก่ จดหมายเหตุ กฎหมาย จดหมาย และหนังสือราชการอื่น ๆ

2. นำข้อมูลที่ได้มาจัดแบ่งเป็นประเภทตามลักษณะข้อมูลนั้น ๆ และศึกษาเปรียบเทียบภาษาเขียนในสมัยปัจจุบัน โดยพิจารณาลักษณะรวมและลักษณะที่แตกต่างกัน
3. ศึกษาลักษณะที่สำคัญของภาษาร้อยแก้วสมัยอยุธยาเป็นเรื่อง ๆ คือ คำสำนวน และทำนองเขียน

คำชี้แจงเกี่ยวกับการเสนอผลการวิจัย

1. ขอสรุปต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้จากข้อมูลอันมีอยู่จำกัดต่อไปตามหลักฐานมากขึ้น ขอสรุปเหล่านี้อาจเปลี่ยนแปลงไปได้
2. ในสมัยปัจจุบันมีนักภาษาศาสตร์หลายท่านไม่เห็นด้วยกับการแบ่งหมวดคำตามไวยากรณ์แบบเดิม และท่านเหล่านี้ได้แบ่งหมวดคำในภาษาไทยแตกต่างกันไป ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้วิธีแบ่งหมวดคำตามหนังสือ *Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai*
3. ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนได้ให้คำนิยามศัพท์บางคำขึ้นใหม่ เช่น คำสอน คำคลอง คำประกอบ สำนวน ทำนองเขียน เป็นต้น คำเหล่านี้จึงมีความหมายต่างกับความหมายที่ใช้กันเป็นสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Vichin Panupong, Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai, (Bangkok: Siam Society, 1970)